

โอวาทวันลาสิกขา

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

วัดบวรนิเวศวิหาร

โอวาทวันลาสิกขา

วันนี้ ท่านทั้งหลายได้มาขอขมา ด้วยมีความ
ประสงค์ลาเพื่อลาสิกขาบพ ท่านทั้งหลายได้สละ
ฆราวาสวิสัยออกมาบวชอยู่จำพรรษา และศึกษาเล่า
เรียนตลอดไตรมาสแล้ว ก็ได้ปฏิบัติกรรมิยะตามที่กำหนด
ไว้ทุกอย่าง สำเร็จลงโดยสมบูรณ์ และได้มาลาตาม
กำหนดในวัน จึงชื่อว่าท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติกรรมิยะ
สำหรับนวกภิกษุครบถ้วนสมบูรณ์ ก็ขออนุโมทนาอำนวยการ
พรในกรรมิยะทุกอย่างที่ท่านทั้งหลายได้บำเพ็ญมา และ
ต่อจากนี้ไป ท่านที่ประสงค์จะลาสิกขาก็จะได้ลาสิกขา
กลับไปเป็นฆราวาสปฏิบัติกรรมิยะของฆราวาสต่อไป

การเข้ามาบวชเรียนชั่วคราวระยะเวลาดังนี้ เป็น
ธรรมเนียมที่ใช้กันในประเทศไทยมาช้านาน นับว่าแปลก
จากประเทศอื่น ๆ แม้นับถือพระพุทธศาสนาสายเถร
วาทด้วยกัน เช่น พม่า ลังกา ก็ไม่ปรากฏว่ามีธรรม
เนียมอันนี้ แต่ว่าไทยเรามีธรรมเนียมดังนี้ เป็นการ
แสดงถึงอัชฌาสัยของคนไทยเราส่วนตัวเป็นพิเศษว่า
เมื่อได้รับพระพุทธศาสนาแล้วก็ได้มาใช้ปฏิบัติให้เป็น

ประโยชน์ที่กว้างขวาง ตลอดจนได้รับธรรมเนียมนิยให้
คฤหัสถ์มาบวชชั่วคราวนั้น เพื่อที่จะได้มารับการอบรม
ปฏิบัติในพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าให้ติดเป็นนิสัย
อุปนิสัยออกไป และเมื่อออกไปแล้ว ก็จะได้เป็นเครื่อง
ประกันว่า จะเป็นคนดีเป็นที่เชื่อถือ เป็นที่นับถือของคน
ทุกคนในตระกูล ตลอดจนถึงคนทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง
การเข้ามาบวชเรียนเพื่อรับการอบรมในระยะเวลาดังกล่าวนี้
ย่อมมองเห็นประโยชน์ เพราะฉะนั้น จึงได้นับถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันนี้ จึงขอให้ท่านทั้งหลายทุก ๆ รูป ได้มีความตระหนักว่า การเข้ามาบวชเรียนของท่านท่านทั้งหลายในระยะเวลานั้นจำกัดนี้ มิใช่เพื่อประโยชน์ในการอยู่เป็นสมณะ แต่เพื่อประโยชน์ในการที่จะออกไปครองบ้านครองเรือน ถ้าเพื่อประโยชน์ในการสมณะก็จะต้องเป็นการบวชที่ถาวร ฉะนั้น ประโยชน์ในการออกไปครองบ้านครองเรือนนั้น จึงเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการที่ท่านทั้งหลายเข้ามาบวชเรียนเป็นประการแรก เพราะว่าการครองเรือนนั้นจะต้องมีคุณธรรมสำหรับปฏิบัติ ไม่ใช่ว่ามีความรู้ความสามารถในศิลปวิทยาการทางอาชีพทางโลกอย่างตืออย่างเดียว จำเป็นจะต้องมีคุณธรรมสำหรับประพฤติ

ปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง ศิลปวิทยาการสำหรับประกอบอาชีพทางโลกนั้น ท่านทั้งหลายก็ได้เรียนมาน้อยหรือมากตามสมควรแก่ภาวะของตนแล้ว แต่ว่าคุณธรรมต่าง ๆ สำหรับเป็นเครื่องประดับจิตใจระดับความรู้ั้น เป็นสิ่งที่ท่านทั้งหลายพึงศึกษาจากพระพุทธศาสนา และโดยเฉพาะจากการเข้ามาบวชเรียนครั้งนี้ เมื่อเทียบเวลากันแล้ว เวลาแห่งชีวิตของคนเราอย่างมากก็ ๑๐๐ ปี ไม่มากกว่านี้ เวลาที่เข้ามาบวชเรียนเพียง ๓ เดือนเศษ ๆ นี้ เมื่อเทียบกับเวลาของชีวิตทั้งสิ้น แม้จะน้อยกว่า ๑๐๐ ปีมาก ก็นับว่าเป็นเวลาที่สั้นนิดเดียวเท่านั้น ส่วนเวลาที่ท่านทั้งหลายจะต้องไปประกอบอาชีพครองบ้านครองเรือน เป็นฆราวาสนั้นเป็นเวลาที่ยาวไกลนาน ฉะนั้น เวลาที่บวชเรียนเพียง ๓ เดือนกว่า ๆ ที่นับว่าสั้นนิดเดียวนี้ ถ้าหากว่าท่านทั้งหลายไม่ทอดทิ้งเสีย แต่เมื่อสึกออกไปแล้วก็หมั่นระลึกถึงและพึงเทศน์บ้าง อ่านหนังสือธรรมะบ้างเป็นครั้งเป็นคราว และตั้งใจปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันควรแก่ภาวะของตนซึ่งมีอยู่พร้อมแล้ว ตามที่ท่านทั้งหลายได้เล่าเรียนมา เวลาที่บวชจำกัณเฑียรนี้ก็จะกลายเป็นประโยชน์หนักหนา ทำให้ท่านทั้งหลายได้ประสบความสวัสดิ์ในการ

ครองเรือน และประสบความสำเร็จในการทำงาน และจะ
ได้รับความสำเร็จแม้ว่าจะต้องพบอุปสรรค หรือจะต้อง
พบความขัดข้องในบางครั้งบางคราวหรือจะต้อง
เสียสละเพราะเหตุประพฤติธรรมะ แต่ว่าธรรมะที่ได้
ศึกษาเล่าเรียนนี้ ย่อมจะช่วยให้ในเมื่อท่านทั้งหลายได้
ระลึกถึง และนำไปพิจารณากับการที่ท่านทั้งหลาย
จะต้องเสียสละไปบ้าง เพราะเหตุที่ประพฤติธรรมะนั้น
ความดีที่ท่านทั้งหลายได้รับก็จะคุ้มค่าหรือยิ่งกว่า

ความเห็นคุณค่าของความดีอันควรแก่ภาวะของ
ตน ยิ่งกว่าคุณค่าของวัตถุอันจะพึงได้มาในทางที่ไม่ชอบ
ข้อนี้เป็นวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการบวช
เรียน และนอกจากนี้ ความมีคุณสมบัติทางจิตใจอย่าง
สูง เช่นว่าความกตัญญูในมารดา บิดา ในผู้มีพระคุณ
ความรักความรู้จักรับผิดชอบในครอบครัว และความรู้
จักที่จะทำตนให้เป็นมิตรที่ดีของมิตรทั้งหลายเป็นต้น
ตามหลักของทศ ๖ ซึ่งนับว่าเป็นหลักธรรมสังคัมอัน
สำคัญอย่างหนึ่งของพุทธศาสนา เหล่านี้ย่อมเป็นข้อ
สำคัญ เป็นวัตถุประสงค์แต่ละประการของการที่ท่าน
ทั้งหลายเข้ามาบวชเรียน

เพราะฉะนั้น ก็จะขอให้ท่านทั้งหลายได้
ตระหนักในความสำคัญเหล่านี้ และให้ถือเอาความ
ประพจน์ที่จะไปแสดงออกหลังจากที่ลาสิกขาไปแล้วนี้
แหละ ให้เป็นประกาศนียบัตรสำคัญที่สุด
ประกาศนียบัตรที่เป็นกระดาษ ตลอดจนถึงหนังสือ
ตำรับตำราต่าง ๆ นั้นย่อมเป็นอุปกรณ์ และก็เป็นที่
เครื่องแสดงเครื่องชี้ตามธรรมเนียมการสอบเท่านั้น
แต่ว่าความประพจน์ที่จะแสดงออกไปนี้ ย่อมเป็น
ประกาศนียบัตรอันสำคัญ คนทั้งหลายย่อมจะมองความ
ประพจน์นี้เป็นข้อสำคัญ เขาไม่คำนึงถึงประกาศนียบัตร
หรือดูสิ่งอื่น แต่เขาจะดูความประพจน์ว่าลูกหลานของ
เรา สามีของเรา เพื่อนของเรา เขามาบวชแล้ว ๓-
๔ เดือน ลีอกออกไปแล้วเป็นอย่างไร มีความดีอะไร
เปลี่ยนขึ้นมาบ้าง อันนี้ เป็นข้อสำคัญที่ท่านทั้งหลาย
จะต้องเตือนใจตนเองอยู่เสมอ ถ้าหากว่าท่านทั้งหลาย
ได้มีความบกพร่องอันใดมาแต่ก่อนบวช เช่นว่ามักจะไม่
เอาใจใส่ในการทำงานชอบหลบเลี่ยง หรือว่ามีครอบครัว
แล้ว ก็ไม่ค่อยรับผิดชอบ ไม่ค่อยเอื้อเฟื้อในมารดาบิดา
ไม่ค่อยคำนึงถึงลูกเต้าที่มีอยู่ ชอบเที่ยวเตร่บ้างอะไร
พรรณนี้เป็นต้น เมื่อท่านทั้งหลายลีอกออกไปแล้ว ก็ขอให้

กลับความประพฤติเช่นนั้นเสีย ให้กลับเป็นผู้ที่แสดง ความกตัญญูทเวที่ต่อบิดามารดา มีความรับผิดชอบใน การงานอันเป็นหน้าที่ไม่ทอดทิ้ง มีความรักความ รับผิดชอบในครอบครัว ภรรยาและบุตรธิดา และกลับ ความประพฤติที่บกพร่องต่าง ๆ ให้ดีขึ้นตามหลักธรรม ของพระพุทธเจ้า ตามที่สอนไว้ในหมวดคติปฏิบัติ ความ ประพฤติที่แสดงออกนี้แหละ เป็นตัวประกาศนียบัตร และเมื่อท่านทั้งหลายได้แสดงออกไปในทางที่ดีที่ชอบดัง นี้แล้ว ก็จะได้รับความยกย่องสรรเสริญจากมารดาบิดา จากครอบครัว จากมิตรสหายว่า การเข้ามาบวชนี้ไม่ เปล่าประโยชน์ แม้จะเป็นเวลา ๓ เดือนกว่าก็ได้ ประโยชน์คุ้มค่า ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง และเขา ทั้งหลายก็จะพากันดีใจ พากันอนุโมทนา ตลอดจนถึง อนุโมทนาถึงครูบาอาจารย์ ถึงพระพุทธศาสนาว่า สามารถที่จะสั่งสอนที่จะอบรมลูกเขา ผู้เขา เพื่อน เขาเป็นต้นให้ดีขึ้นได้ แต่ถ้าท่านทั้งหลายไม่ประพฤติ อย่างนั้นแล้ว เสียกันหมด ประกาศนียบัตรคือ ความ ประพฤติที่ท่านทั้งหลายจะแสดงออกไปหลังจากการลา ลิกขานี้ ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้ามดังที่กล่าวแล้ว เขาก็จะมีความเสียใจว่า การบวชไม่เป็นประโยชน์

และก็จะพากันโทษ อุปัชฌาย์ อาจารย์ พระพุทธศาสนา
ว่า ไม่สามารถที่จะช่วยกล่อมเกลาคความประพฤติของผู้
ที่จะมาบวชดังกล่าวให้ดีขึ้นได้

ฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้สำนึกไว้ดังนี้
และที่ตั้งใจที่จะได้ถือเอาประโยชน์ของการบวช
ดังกล่าวให้เต็มที่ ด้วยการที่แสดงออกมาทางความ
ประพฤติดีกว่าที่ก่อนเข้ามาบวช และให้ความประพฤตินี้
แหละเป็นตัวประกาศนียบัตรที่สำคัญ

อนึ่ง ในวัดนี้ (วัดบวรนิเวศวิหาร) ท่านสั่งกัน
มาให้อุปัชฌาย์อาจารย์ สอนแก่สังฆวิหาริกอันเตวาลิก
ผู้ที่จะลาสิกขาออกไปว่า ให้ตั้งใจรักษาศีล ๕ ซึ่งเป็น
ศีลของคฤหัสถ์ไว้โดยปกติ คือ เว้นจากการฆ่า เว้น
จากการลัก เว้นจากประพฤติผิดประเพณีในทางกาม
เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการดื่มเมา คือ สุรา
เมรัย อันเป็นฐานแห่งความประมาท แต่ถ้าในชีวิตของ
ฆราวาสจะต้องล่วงละเมิดศีล ๕ เหล่านี้ ในข้อใดข้อ
หนึ่งในบางครั้งบางคราว ก็ให้พิจารณาว่าเป็นความจำ
เป็นที่เกิดขึ้น และเมื่อความจำเป็นที่เกิดขึ้นนั้นผ่านไป
แล้ว ก็ขอให้กลับมาถือศีลใหม่ ให้เห็นว่าศีล ๕ นี้ เป็น
ศีลจำเป็นที่พึงรักษาโดยปกติ แต่เมื่อมีความจำเป็น

อย่างหนึ่งอย่างใดเข้ามาขัดขวางก็อาจล่องไปบ้างเป็น
บางครั้งบางคราว เช่นผู้ที่จะต้องไปปฏิบัติหน้าที่
สงครามตั้งนี้เป็นต้น ถ้าได้ตั้งใจพิจารณาอยู่ตั้งนี้แล้ว ก็
อาจรู้สึกด้วยตัวเองว่า เราทุกคนจะสามารถรักษาศีล
๕ ไว้ได้มาก เพราะว่าโดยปกติแล้ว ทุก ๆ คนก็ไม่ได้
มีจิตเจตนาที่จะล่องศีลข้อใดข้อหนึ่ง ปกติเป็นอย่างนั้น
จริง ๆ เพราะฉะนั้น ก็ควรที่จะรักษาปกติอันนี้ไว้ คือ
ตั้งใจสมาทานรักษาศีลไว้ประจำอยู่เสมอ และเมื่อมี
เหตุผลอะไรเข้ามาเป็นความจำเป็นก็ให้พิจารณาก่อน
ว่าจำเป็นหรือไม่ ถ้าไม่จำเป็นก็อย่าไปละเมิด อย่าไป
ทำ เช่นว่าการฆ่าสัตว์ เมื่อมีการฆ่าชนิดไปล่าสัตว์เล่น
ตั้งนี้ ไม่เป็นความจำเป็นก็ไม่ควรไปกระทำ ตั้งนี้เป็น
ต้น เพราะฉะนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณาและ
ปฏิบัติตามที่ท่านได้สั่งกันมาตั้งนี้

และในที่สุดก็ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและ
อำนาจบุญกุศล จงอภิบาลรักษาท่านทั้งหลายให้
ปราศจากทุกข์ภัยโรค และให้เจริญ อายุ วรรณะ สุขะ
พละ เป็นพลวปัจจัยให้สามารถที่จะประกอบกรรมดีอยู่
ในฆราวาสวิสัย ด้วยความสุข ความเจริญ ยิ่ง ๆ ขึ้น
ไปทุกท่านเทอญ ฯ